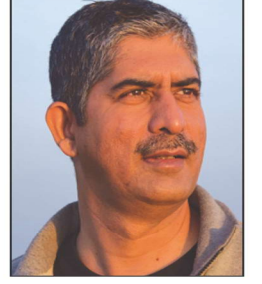

ARTICLES BY ALUMNI

पुस्तक परिचय :

‘एआय रूपे’ – कृत्रिम बुद्धिमत्तेवर माहिती, मराठीत

– डॉ. योगेश हरिभाऊ कुलकर्णी
(यंत्र अभियंता,
BE 1994, PhD 2017)

आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या झपाट्याने बदलणाऱ्या जगात कृत्रिम बुद्धिमत्ता, म्हणजेच एआय (AI) ही संकल्पना केवळ संगणक किंवा आयटी क्षेत्रापुरती मर्यादित राहिलेली नाही. आज जगातील जवळपास प्रत्येक व्यवसाय, शिक्षण, आरोग्य, शेती, मनोरंजन, वित्तीय व्यवहार अशा अनेक क्षेत्रांमध्ये एआयचा वापर वाढत आहे. त्यामुळे एआय समजून घेणे हे केवळ विद्यार्थ्यांसाठी किंवा आयटी क्षेत्रातील व्यावसायिकांसाठीच नव्हे, तर सर्वसामान्य नागरिक, गृहिणी, ज्येष्ठ नागरिक, शेतकरी, शिक्षक, डॉक्टर अशा विविध घटकांसाठीही आवश्यक ठरत आहे.

या पार्श्वभूमीवर मराठीतून एआयविषयी सुसंगत, सोप्या भाषेत माहिती मिळणे ही मोठी गरज आहे. बहुतेक वेळा तांत्रिक विषयांवरील पुस्तके इंग्रजीत उपलब्ध असतात. त्यामुळे इंग्रजी भाषेतील तांत्रिक संज्ञा, उदाहरणे, आणि संदर्भ सर्व वाचकांना सहजपणे समजतीलच असे नाही. ‘एआय रूपे’ हे पुस्तक या दरीची पूर्तता करण्याचा प्रयत्न करते. हे पुस्तक प्रामुख्याने ‘सकाळ’ या मराठी दैनिकातील साप्ताहिक स्तंभात प्रसिद्ध झालेल्या लेखांचे

संकलन आहे. त्यामुळे लेखनशैली सहज, प्रवाही आणि वाचकांच्या दैनंदिन अनुभवाशी जोडलेली आहे. ‘एआय रूपे’ हे पुस्तक सध्या मराठी वाचकांमध्ये चर्चेचा विषय ठरत आहे.

पुस्तकाच्या सुरुवातीला एआय म्हणजे काय, मशीन लर्निंग म्हणजे काय, या संकल्पनांची ओळख करून दिली आहे. कृत्रिम बुद्धिमत्ता म्हणजे केवळ संगणकांना बुद्धिमान बनविणे नव्हे, तर आपल्या आजूबाजूच्या जगात घडणाऱ्या अनेक गोष्टींमध्ये तिचा सहभाग कसा वाढत आहे, हे विविध उदाहरणांतून स्पष्ट केले आहे. शेतीमध्ये पीक अंदाज, संरक्षण क्षेत्रात स्वयंचलित यंत्रणा, भाषांतरासाठी वापरली जाणारी एआय आधारित साधने, मीडिया आणि मनोरंजन क्षेत्रातील बदल, स्वयंचलित वाहनचालन, वित्तीय व्यवहारातील ऑटोमेशन, या सगळ्या क्षेत्रांमध्ये एआय कसे वापरले जाते, हे पुस्तकात सोप्या उदाहरणांसह मांडले आहे.

एआयच्या वापरासाठी कोणती कौशल्ये आवश्यक आहेत, यावरही पुस्तकात भर दिला आहे. प्रॉम्प्ट इंजिनीअरिंगसारख्या नव्या संकल्पना, डेटा वापरताना घ्यावयाची काळजी, माहितीची सत्यता तपासण्याची दक्षता, या बाबींची चर्चा आहे. यासोबतच नैतिकतेचे मुद्दे आणि गोपनीयतेचे प्रश्नही पुस्तकात मांडले आहेत. ‘लक्ष केंद्रित अर्थव्यवस्था (अटेन्शन इकॉनॉमी)’ मध्ये आपला डेटा कसा सुरक्षित ठेवावा, AI वापरताना कोणती खबरदारी घ्यावी, यावरही प्रकाश टाकला आहे. पुस्तकाची भाषा अत्यंत सोपी, प्रवाही आणि वाचकाभिमुख आहे. तांत्रिक पार्श्वभूमी नसलेल्या वाचकांनाही हे विषय समजावेत, यासाठी लेखनात रोजच्या जीवनातील उदाहरणे आणि मराठी संस्कृतीशी संबंधित संदर्भ वापरण्यात आले आहेत. त्यामुळे एआयसारख्या गुंतागुंतीच्या विषयाची भीती वाटत नाही, उलट जिज्ञासा वाढते.

या पुस्तकात कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या विविध क्षेत्रातील रुपांचा सविस्तर अभ्यास करण्यात आला आहे. तंत्रज्ञान, वैद्यकशास्त्र, शिक्षण, व्यवसाय आणि दैनंदिन जीवनातील एआय च्या उपयोगाचे विश्लेषण करून, भविष्यातील शक्यता आणि आव्हानांवर प्रकाश टाकला आहे. या पुस्तकाचे उद्दिष्ट कृत्रिम बुद्धिमत्तेची जटिल संकल्पना सामान्य वाचकांपर्यंत सुलभ मराठी भाषेत पोहोचवणे आहे. तंत्रज्ञान क्षेत्रातील नवीन विकास आणि त्यांचा समाजावरील परिणाम यांचे तर्कसंगत विश्लेषण या पुस्तकाची खासियत आहे.

डॉ. योगेश हरिभाऊ कुलकर्णी

एआय-रूपे

‘कृत्रिम बुद्धिमत्ते’ची विविध क्षेत्रातील रूपे

डॉ. योगेश हरिभाऊ कुलकर्णी हे तंत्रज्ञान क्षेत्रातील अनुभवी अभ्यासक आहेत. त्यांना कृत्रिम बुद्धिमत्ता, मशीन लर्निंग आणि डेटा सायन्स या क्षेत्रात अनेक वर्षांचा अनुभव आहे. शैक्षणिक क्षेत्रात तसेच उद्योगात काम करून त्यांनी या विषयावर व्यापक अभ्यास केला आहे. त्यांचे पूर्वीचे लेखन कार्य आणि संशोधन हे मराठी भाषेत तंत्रज्ञान विषयक साहित्याला वाव देण्याच्या दिशेने योगदान आहे.

yogeshkulkarni@yahoo.com
+91 9890251406

COEPian

September 14, 2025
(29th Issue)

। विश्व - अभ्युदयार्थे अभियंताजीवनम् ।

**ALUMNI ASSOCIATION OF
COLLEGE OF ENGINEERING PUNE**